

si bodi rokodelstvo, ta ima kapital; kdor ima kako službo, ta ima opravilo, ki mu dobiček in čast donša. Pregovor pravi: Pridnemu možu lakota le v hišo gleda, v njo si pa ne upa. Ravno tako malo pride davkar ali berič čez njegov prag: zakaj delavnost poplača dolge, nečimernost jih pa množi. Ne žaluj, da nisi zaklada (šaca) najdel ali pa kakošnega bogatega žlahtnika pode- doval; premisli le prelepi govor: Delavnost je sreče mati; pridnemu dá Bog vse.

Delaj danes, ker ne veš, kaj te drugi dan od dela zadržuje. Zato tudi pregovor pravi: En danes je bolje, kot dva „jutri“, ne odlašaj ničesar za jutri, kar danes storiti moreš. (Dal. prih.)

Národne stvari.

Slovensko primorje.

— M. *) — Bral sem une dni v časnikih slovenskemu narodu žalostno novico, da so primorske gospé hčeri Viktorija Emanuela, nevesti portugalskega kralja, darovale spomenik z narisi pokrajin slovenskega primorja. Nasproti pa sem bral tudi novico važno in veselo, da so zbori slovenskih dežel dobili oktoberski diplom in februarški patent v slovenskem jeziku s cesarjevimi lastnoročnimi slovenskim podpisom.

* Kakor noč od dneva se razločujete te novici; vendar nobena ni brez vzroka in brez važnega pomena za prihodnost. In ravno zdaj, ko presvitli cesar javno zopet pokaže svojo pravičnost in ljubezen proti naši deželi, predrznejo se nekteri prebivavci teh okrajin, ozirati se unkraj jadranskega morja na novo vstvarjeno kraljestvo.

Kaj porečemo k temu mi Slovenci prave verne udanosti?

Da je presvitli cesar pismo, na katero se opira naša ustava, podpisal v našem maternem jeziku, mora nas Slovence navdati s presrčnim veseljem ne samo zavoljo tega, ker je nov dokaz resnične in trdne cesarjeve volje, natanko izpeljavati podeljene pravice, temuč bolj še zavoljo tega, ker je Njih Vel. Franc Jožef prvi vladar slovenske zemlje, ki je svoje svitlo ime zapisal v slovenskem jeziku. Naj tega ne prezrejo tolikovrstni nasprotniki našega naroda!

Če je tedaj slovenska národnost pred cesarjem vredna spoznana pravičnega ozira, koliko časa moramo še čakati, da jo tudi tisti spoznajo in se ogledajo, ki pri nas še vedno tajijo in zaničujejo vso národnost in s svojim djanjem še nočejo kazati, da je Avstrija srečo in prihodnost svojih narodov na steber pravice postavila? Koliko pritožb imamo še o tej reči? Toda moj namen ni, ponavljati jih ali množiti; ampak samo v enem obziru pokazati, koliko škode je národno uredovanje pretečeni dóbi prizadjalo ne samo mali Slovenii, ampak sploh veliki Avstrii.

Na to me je napeljal ravno omenjeni dar primorskih gospá. Iztočno primorje jadransko je od nekdanj bilo slovensko od južnih dalmatinskih mej dalje ko do zaliva tržaškega, in že od nekdanj so bili Slovani tega primorja vsem drugim narodom kos na morji. Tudi ne poznamo kakega večega preseljevanja Lahov v te kraje, vendar izrastla je tukaj mogočna laška stranka, ki ni samo močna, ampak začela je tudi že dokaj sitnosti delati. Ker se pa ni po naravni národni poti rodila in množila, kaj ji je dalo potuho do sedanje nevarne moči? Zakaj je prevladal v teh slovanskih zemljah ptuji laški jezik? Dokler se je vladala Dalmacija in velik kos

Istre v laškem jeziku pod nekdanjo beneško ljudovlado, godilo se je to po pravilih tadanjih časov. Laški premagavec je pridobil deželo, da bi iz nje vlekkel težke davke, les za svoje barke, in čvrste pa pokorne mornarje; deželi pa je vzel lastne postave in domači národni jezik. Odkar so pa te dežele Avstrii pripadle, ona ne bi smela kot veliko bolj pravična in v vsem drugačna vlada, stopiti v benečanske stopinje, ampak odpraviti iz tamošnjih uradnih pisarnic laški jezik, ki je bil vsiljen, in ni pridobil nikake pravice. Pa kakor imamo drugod na Slovenskem brez pravega vzroka že tako dolgo nemški jezik v uradnih, ostal je tam in obveljal do danes ravno tako laški, skoraj da samo za to, da vradnikom, ktere je vlada z deželo vred prevzela, ni bilo treba glav si beliti z učenjem deželnega jezika. Nihče pa ni mislil na prave potrebe, na nevarnost in hude nasledke tega ravnanja.

Vedno znano je bilo vladi, kako se je po vsi laški deželi razširjala in kolikor mogoče tudi očitno odkrivala želja, zediniti se v eno národno državo, in Avstrija je morala precej let v laških deželah močno in drago posadko držati, da je zatiščevala te želje, kterih, kakor uči žalostna skušnja zadnjih let, vendar popolnoma ni mogla ukrotiti. Kar pa je vlada zastonj in s tolikim trdom tlačila na Laškem, podpirala je na nelaški zemlji v Dalmaciji, Istri, Trstu in Gorici, in tako je postala sama kriva, da je po malem rastla in nazadnje glavo pokonci vzdignila tista nenaravna laška stranka, ki steguje svoje roke na uno stran morja, in trobi v laške časnike, da slovensko Primorje do planin je zemlja starolaška, da ne sme ostati več avstrijska, temuč prilepiti se mlademu laškemu kraljestvu.

Tako se godí z nami Slovenci: od ene strani čujemo, da je kos slovenske zemlje laški, od druge pa zopet, da je staronemška; nam po tem takem ostane samo mejna črta med laško in nemško zemljo. Naj še ne govorim o nevarnosti nemške stranke, ker o nji bom lože govoril, če bom dolgo živel; ampak za krotenje laške stranke, kakor se že zdaj kaže, ni zadosti samih postav, ampak tudi krepke roke. Kdo je tega kriv, je lahko uganiti; kakor je tudi res, da bi manj škode bilo za Avstrijo in manj krivice za Slovence, ako bi v primorskih uradnih vladal bil nemški jezik, ker zabranil bi se bil začetek laške stranke, Slovencom pa bi se národnost manj podkopavala z nemškim, kakor z laškim, našim ustam in ušesom bolj priložnim jezikom. Ker je pa ta po laški birokraciji privlečena nevarnost še le v začetku, se dá še popolnoma in kmali odpraviti, ako jo le vlada spozná in odpraviti želi. Lahko in kmalo se na jadranskem primorji namesto nekkih odpadencov in izdajcov postavijo hrabri branitelji cesarstva in zvesti protivniki prenapetega laškega poželjenja. Ako se pa to hoče, na stran z laškim jezikom iz slovenske zemlje.

Kaj pa se bo vpeljalo na njegovo mesto, nemški ali mar slovenski? Jasna pravica tirja slovenski jezik. So pa tudi druge okoliščine, iz kterih naj se vpelje domači jezik v primorske uradnije; prvič je manji skok od laščine do slovenščine kakor do nemščine, ktera je pri morji veliko bolj neznana, kakor drugod na Slovenskem; potem bi se z vpeljavo našega jezika poskusilo, ako res slovenski jezik ni še dosti omikan za uradniško rabo, in tretjič ostaneta kakor do zdaj na Slovenskem dva uradna jezika. To je sicer brez prilike drugod v Avstrii, da se enemu narodu takraj griča, v drugem jeziku kakor unikraj griča pravda rešuje, pa bila je na Slovenskem taka navada že stotine let; dasiravno besed „divide et impera“ na nas „vedno sveste“ Slovence nikdar ni bilo treba obračati.

Svesti smo si, da vlada tega proti nam tudi ni v mislih imela; ampak le prenejala ni starih naprav;

*) Prosim za obljubljeni, ker je sila važno in potrebno narodu našem. Štenografične spise bomo radi poslali, le prosimo, da nas spomnite še ob pravem času, ako bi utegnili pozabiti.

kakor sploh do zadnjih let ni ljubila sprememb javnega življenja. Zdaj pa, ko je vlada sama poprijela se občnega poboljšavanja, in ko nam je z ustavo usta odprla, tudi terjati smemo, kar je občno zaželjeno, občno koristno in brez vse nevarnosti. Da pa iz vpeljave slovenskega jezika v primorske uradnije prti kaka nevarnost za Avstrijo, sam Bog ne more dokazati. Kako precenljiva je pa korist! Ako na gorati meji za vso Avstrijo prevažnega jadranskega morja čvrst prebrisan in hraber narod, ki se je tolikrat skazal junaka na suhem in na morji, stoji na straži in varuje morje avstrijsko, ako bo tudi z naprej vozil avstrijsko blago in moč v daljne kraje in razširjal državi slavo, naj vlada vendar enkrat zagotovi varnost njegovi narodnosti; naj dá svobodo ne samo njegovemu djanju, ampak tudi njegovemu jeziku, naj mu v deželi odpravi nepristojno tuje ravnanje, kar je tako lahko — da tudi on ne bo se oziral na tujstvo, ampak zvesto držal se domače hiše in države, in da bo njegovo srce prešinil sveti namen za državo, ktera hrani njegovo pravico, narodnost in vso prihodnjo srečo, darovati vsakošno svojo moč ter jo krepko varovati vseh ptujih in domačih sovražnikov ne samo iz dolžnosti, temuč bolj še iz ljubezni do lastne ohranitve.

Naj prevdarijo deželni zborniki to!

Zgodovinske stvari.

Še ena beseda zastran stare trebelnske kapelice.

Akoravno se ne prištevam v vrsto zgodovinarjev in toraj tudi ne preiskujem mnogo starih bukev iz listin, se mi je vendar te dni prilika ponudila, najti odgovor na gospod Terstenjak-ovo vprašanje v 53. listu lanskim „Novic“, po katerem slavnoznani gospod zvediti želi, kateremu svetniku je bila posvečena stara trebelnska kapelica. Valvazor v svoji VIII. knjigi stran 783 piše med drugim o zgornjo-mokronoški, sedaj trebelnski fari, rekoč: „Zu der Pfarr-Kirchen, S. Petri des Apostels, gehören eylff Nebenkirchen, welche heissen, wie folget: „I. S. Michaelis, so zwar nur eine Kapelle ist“ itd. — Ker trebelnska, kakor tudi nobena njenih sosednih far nima kake druge, temu svetniku posvečene kapele ali cerkve, je jasno, da je omenjeno svetišče enako jarenski kapelici sv. Mihaelu posvečeno bilo. S tem strinjajo se tudi lepo besede, ktere gospod J. V. v 3. listu letošnjje „Danice“ piše rekoč: „da nekda, ko še orgelj ni bilo, je domači stari pevec po dokončani službi Božji vselej še verne opominjal v pesmi, naj se priporočé še sv. Cirilu in Metodu (nekteri pravijo sv. Hermagoru in Fortunatu) in pa sv. Mihaelu.“ Sploh nam pripovedka o Sončar-ju v omenjenem sestavku verjetno dela, da obiskali so ta kraj svoje dni sveti možje, naj si bode potem že ta ali uni. Znano pa je tudi, da ravnine nekda niso bile tako obljudene ko dandanašnje, in da stari plemenitniki bivali so le radi po visočinah; toraj je onim, ki so jih hotli obiskati ali so od njih kako dobroto želeli, bilo treba hoditi pogosto tudi po skritih in odstranjenih krajih. S temi besedami pa vendar ne želim nikomur vsiliti tega ali unega mnenja, še manj pa trditi kako resnico; toraj tudi prosim, naj mi nihče ne šteje v greh zoper zgodovino, kar s temi vrsticami črhnem.

J. Levičnik.

Deželni zbori.

Deželni zbor štajarski.

„Slov. Prijatelj“ ni kaj vesel graškega deželnega zbora! Kaj opravi g. Herman sam? Saj drugega pravega korenjaka in zagovornika nimamo Slovenci ondi. Da bi

Bog kteremu staremu odborniku pamet razsvetlil, poslanstvu se odpovedati, mašo bi najel v zahvalo sv. Duhu. — Pa kaj pomaga odpovedovanje, saj bi se sopet pod uradnim klobukom gotovo srečke za kakega „kozmpolitista“ in optima forma pripravile. Imamo takih izgledov. Morebiti bodo naš milostljivi knezovladika za slovensko bandero prijeli? Bog daj da bi! Vendar do sedaj nam še niso gradiva podali za ogenj našega upanja. Želimo, da bi njih duh nepozabljivega Slomškega, ki še v hišah veje, ki celo škofijo obdaja in oživlja, in bo jo tudi obdajal v večne veke, močno prešinil. Nemškutarčki po Mariboru sicer govore: „Fürstbischof Stepišnek ist unser Schooskind.“ Bahajo se sanjaje, da so dr. Stepišnek po njihovi prošnji škof postali, ktero so prej solnogradskemu nadškofu poslali, in si že zlate gradove stavijo na razvalinah slovenstva. Sladka jim sanja! Saj jezik in literatura, pa tudi omika naroda v tem obziru ne spada pod škofovsko oblast. Slovenstvo zategadel opešalo ne bo v škofii, tudi v Mariboru ne, akoravno bi naš škof vladali, ki bi Mariborčanom (se vé da nemškim) bili morebiti po volji. Narodnosti v Mariboru ne tira mogočna škofova roka naprej, ampak kakor povsod, od Boga izbujena zavest, da smo narod; pospeševati že zamore národno napredovanje in pripomoči, da se hitreje razvija, zakaj veljavna roka veliko stori, vendar življenje ali smrt Slavina ne odvisi od te mogočne roke. Tedaj je naravnost noro, slovenščini že liro prepevati, prvič iz gori omenjenega vzroka, drugič pa, ker g. dr. Stepišnek še ene besede kakor škof zinili niso. Temveč nam je njihova občeslavna značajna duša zvest porok, da nam vsaj protivni ne bodo, ako naše reči ne bodo pospeševali, Mariborčanom pa se ne bodo nikdar uklanjali.

Deželni zbor krajnski.

K. — Če so seje deželnega zbora našega dozdej bile podobne mirnemu potočiču, je bila seja 28. januarja podobna viharnemu morju. Čez 3 ure je trpela huda borba. Vidilo se je danes očitno, da ravnopravnost národna ni prazna beseda in da deželni zbor šteje mož dovolj, ki jo branijo na vsako stran. Pa kaj nek je bilo, da je bilo tako hudo kresanje? Nihče bi skor ne verjel, da je to mogoče! Kar je predlanski deželni zbor enoglasno sklenil, da naj se namreč stenografični spisi natiskujejo v slovenskem in nemškem jeziku, je ovrgla letos večina odseka ter nasvetovala v §. 15 opravnega reda, naj se govori v stenografičnih spisih tako natiskujejo kakor se govorijo: nemški po nemško, slovenski po slovensko; prestave v slovenski ali nemški jezik naj se opustijo. Večina odseka, ki je za to se potegnila, so bili gospodje: grof Anton Auersperg, Dežman in Kromer, — manjšina zoper to sta bila gospoda dr. Toman in dr. žl. Wurzbach. Gosp. Kromer je bil danes v občnem zboru poročnik načrta opravnega reda. Do 15. §. je šlo vse mirno; al pri §. 15 se vname prava parlamentarna vojska, ki je tako živo — pravo angleško — gibanje v to sejo prinesla, kakoršne dosihmal še nismo doživeli in je morebiti več ne bomo. Možje, ki se prištevajo národni stranki, morejo ponosno reči, da oni niso bili, ki so vžgali ta plamen, in če „Laib. Zeitg.“ pravi, da je visokocenjeni gosp. dr. Wurzbach ga začel, je pač to živ dokaz, da ji ni več v spominu, da to, kar je žl. Wurzbach zagovarjal, je bil enoglasen sklep ravno tega deželnega zbora že predlanskem, in da tedaj to, kar je zbor predlanskem sam hotel, ga vendar letos ni moglo razdražiti! Dr. Wurzbach se je tedaj le konservativnega moža skazal, ko je prvi besedo poprijel za pravico slovenskega jezika, ki je že veljala v zboru. Iskro plamena se je vžgala na nasprotni strani, ki se je namenila podreti, kar je bilo že zidano, in je za to podiranje se